

ENTROIDO EN GALIZA

ENTROIDO OU CARNAVAL

OS TERMOS MÁIS USADOS

A palabra **entroido** deriva do latín **introitus**, que significa "entrada" ou "comezo" da primavera e do rexurdimento da vexetación. Este termo está conectado co significado pagán desta festa.

A palabra **carnaval** procede do latín **carne-levare** que significaba "abandonar a carne" (máis vinculada ao período de abstinencia que espera ao cristián na Coresma)

En sentido relixioso trátase do triunfo de "don Carnal" sobre "dona Coresma", que reinará nos seguintes corenta días, ata a celebración do Xoves Santo. Pero o Entroido foi deixando pouco a pouco o seu sentido relixioso como festa preparatoria da Coresma, para converterse nun acontecemento cheo de xolda e desenfreo.

O Entroido é unha festa que invita á participación de todos, sen prexuízos nin distincións. O anonimato que proporcionan as máscaras e os disfraces é un dos seus principais atractivos, pois permítelle á xente facer máis cousas que o acostumado. As características comúns destes días son o comer, beber e cantar, rirse do máis sagrado, é dicir, as cousas que non se fan habitualmente.

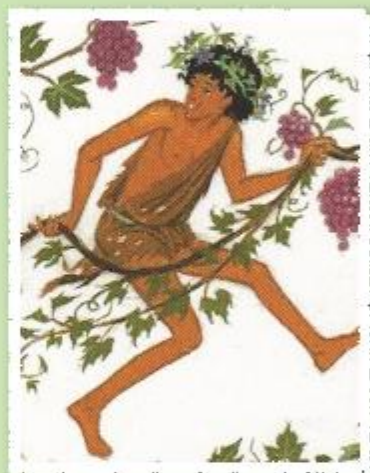
ENTROIDO

ORIXE DA FESTA

O entroido ou carnaval é unha festa de carácter tradicional que se celebra entre os meses de febreiro e marzo. Coincide co período inmediatamente anterior á Coresma (para os cristiáns este é un tempo de xaxún, non comer carne, de 40 días antes da Pascua).

O Entroido é celebrado en toda Europa dende épocas descoñecidas. Non se sabe con certeza a súa orixe, algúns pensan que vén da tradición celta, que tiña posiblemente o seu significado na despedida dos longos e duros días do inverno. Outros afirman que os comezos desta festa, pódense atopar na adoración a Baco ou Dionisos (deus do viño e as "enchentas")

Coa chegada do cristianismo, moitas das festas pagás que eran antigamente celebradas, foron tomadas e cristianizadas; así o seu significado pasou a ser a despedida da carne antes do período de abstinencia da Coresma que comeza no mércores de cinza (é dicir corenta días antes do domingo de Ramos).

A FESTA DE ENTROIDO EN GALIZA

En Galicia o Entroido celébrase dende sempre. Existen manifestacións dunha fonda tradición e que aínda perduran hoxe, especialmente na provincia de Ourense, e nalgúns partes de Lugo, mesturando esas tradicións ancestrais con outros elementos máis novos.

Aínda que hai dous días de maior festa que son o domingo e o martes de entroido, en moitas vilas galegas a celebración comeza quince días antes:

Domingo Fareleiro ou Borrallento: quince días antes do domingo de entroido. nesta data é costume que os veciños se manchen uns ós outros con "borralla" ou "farelo",

Xoves de Compadres: a festa xira en torno a unha pelexa entre sexos. As mozas fabrican un boneco que representa aos homes e tentan queimalo, mentres os mozos loitan por llo roubar.

Domingo Corredoiro ou Oleiro: unha semana antes do domingo de entroido. Tradicionalmente era cando se facía a corrida do galo; en Laza lánzanse formigas enriba da xente e faise a farrapada, loita con farrapos enchoupados en lama ou esterco. Na Praza Maior de Xinzo celébrase o xogo das olas, en que os participantes se pasan olas de barro, e a aquel que a rompa debe pagar unha rolda de viño

Xoves de Comadres: Ó revés do de Compadres, son os homes os que fan un ou varios bonecos con feitura de muller e son estas quen loitan por llelo sacar.

Domingo de Entroido: Comeza a festa maior.

Martes de Entroido: ten lugar a lectura dos "Testamentos" coplas de crítica e burla relacionados cos feitos sucedidos no ano.

Mércores de Cinza: É a data na que todo remata, e a colleita en moitas vilas e aldeas para enterra-la sardiña

Seguindo esta comitiva vai o coro, os músicos, máis atrás os "vellos" (disfraces varios) e pechando a comparsa, o resto de Xenerais. Esta comparsa percorre tódalas aldeas da parroquia.

Ao chegar a cada aldea, un dos Xenerais dá a entrada. En primeiro lugar actúa o coro formando un círculo mentres o director e a directora, colocados no medio, xiran de forma oposta dirixindo as cantigas.

Seguidamente os "vellos" entonan cantigas máis picantes ou satíricas.

Después das cantigas, os Xenerais comezan a "dar os vivas". Isto significa saudar a cada casa; ao mesmo tempo, os veciños fan a súa aportación monetaria coa que se axuda a pagar os gastos da festa.

Os Xenerais son tamén os protagonistas no "atranque", enfrontamento verbal e rimado entre Xenerais e Correos de distintas parroquias, chámase así porque se impide o paso. Despois do enfrontamento, ambas partes terminan facendo as paces lanzando "vivas" á paz e á unión entre parroquias. Os Xenerais normalmente recitan as súas rimas en castelán con mezcla de galego (en sentido de burla).

As **Pantallas** de Xinzo de Limia visten camisa e calzón brancos, capa vermella ou negra, pano no pescozo, polainas negras e zapatos negros. Levan tamén unha faixa chea de campaiñas. As carautas, qu son moi vistosas representan a un demo con bigote e barba puntiaguda. O seu complemento fundamental son as vexigas de animal infladas que ao batilas producen un ruído moi peculiar.

Con elas azotan a todo aquel que pasee pola rúa sen disfraz. Quen sexa pillado sen disfraz tendrá que invitar a unha ronda de viño. O que se resista será perseguido, reducido e levado en brazos asta o bar máis próximo para pagarlle uns viños á cuadrilla de pantallas.

Os **boteiros** de Viana do Bolo levan unha carauta de madeira tallada con motivos arrepiantes e unha pantalla de arame e carton forrado de papeliños de cores formando un debuxo singular. A camisa de liño forrada de lazo de raso o seda enrugada tamien de moitísimo colorido. O pantalón é vermello con flecos. Tamien leva un cinto de esquilas avisando cando chega o "boteiro", e un longo pau de madeira para axudarse a dar grandes brincos.

REMATE DO ENTROIDO

Chegado o último día do entroido, o mércores de cinza, toca a despedida, acaba a festa e hai que prepararse para a Coresma. Para iso quéimase o **Meco** despois de facerlle un xuízo xusto.

Este meco é un boneco que representa tódolos vicios e excesos destes días de troula: comer e beber a fartar, cantar e bailar, burlarse e disfrazarse,...

Organízase un cortexo fúnebre onde se lle acompaña, no seu paseo pola vila, vestidos de loito. Cando se chega ao lugar da execución, fáiselle un xuízo onde se lle acusa de tódalas súas faltas. Lese a continuación o **testamento** do boneco, onde este vai deixando as súas pobres prendas a diversas persoas destacables da comunidade ese ano. Logo quéimase.

ENTROIDOS SINGULARES

Os entroidos máis famosos do país son, sen dúbida, os ourensáns. Laza, Verín e Xinzo de Limia convértense por uns días nas capitais de Galicia.

Alguns dos personaxes máis tradicionais do entroido galego son:

Os peliqueiros de Laza: Os seis "chocos", similares a cencerros, que levan á cintura avisan da súa presenza. Cada un pesa kilo e media e son de ferro e bronce. O traxe está composto de varias pezas: carauta, chaqueta de cores, camisa branca e garavata, unha faixa por riba duns calzóns curtos, medias vermellas con ligas e zapatos negros. Ademais leva adornos e outros accesorios.

A carauta é de madeira de bidueiro e ten unha prolongación a modo de crista onde se reproducen motivos de animais. Leva uns pompóns, "pondóns", que colgan dos extremos. Na man leva a **zamarra**, unha especie de fusta que se usa únicamente contra aqueles que non respectan ao peliqueiro ou se interpoñen no seu camino.

O ENTROIDO NA COMARCA DO ULLA

Na comarca do Ulla hai unha celebración moi peculiar, "**Correos e Xenerais**" son os personaxes máis característicos.

O **Xeneral** (son varios), montado a cabalo, leva vestimenta militar con tódalas condecoracións posibles sobre a chaqueta, unha banda coas cores da bandeira galega ou española, empuñan bastón de mando ou sable e completan o disfraz cun bicornio ou sombreiro adornado con plumas.

Os **Correos** van montados a cabalo e visten chaquetiña axustada con flecos, adornada con cadenas e bisutería e gorro vistoso. Preceden á comparsa e piden permiso para que esta poida pasar.

Seguindo esta comitiva vai o coro, os músicos, máis atrás os **vellos** (disfraces varios) e pechando a comparsa o resto de Xenerais.